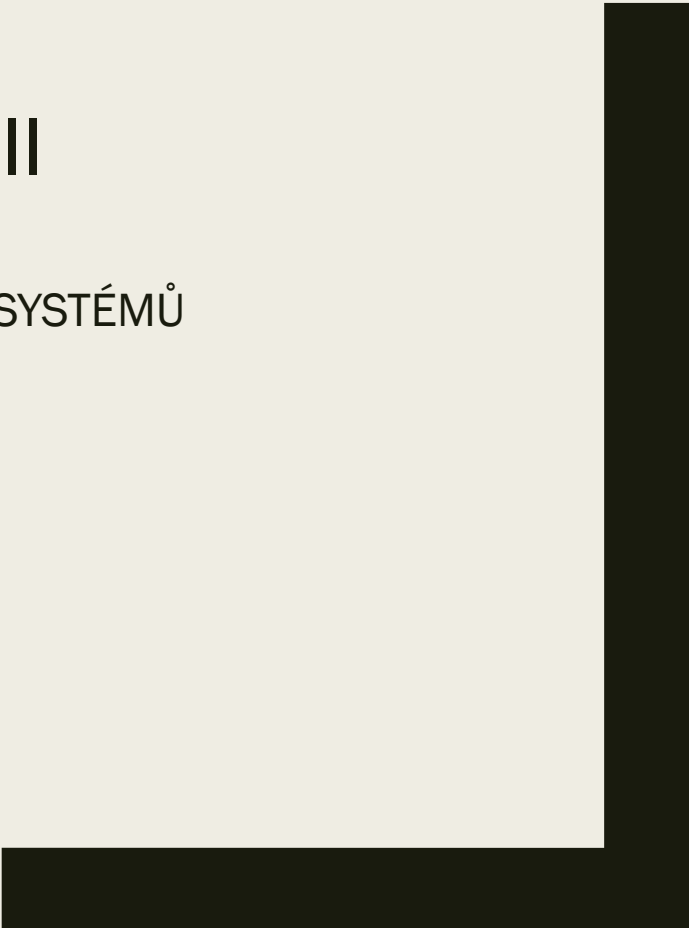

STRANICKÉ SYSTÉMY III

ÚVOD DO STUDIA STRANICKÝCH A VOLEBNÍCH SYSTÉMŮ

14. prosince 2021

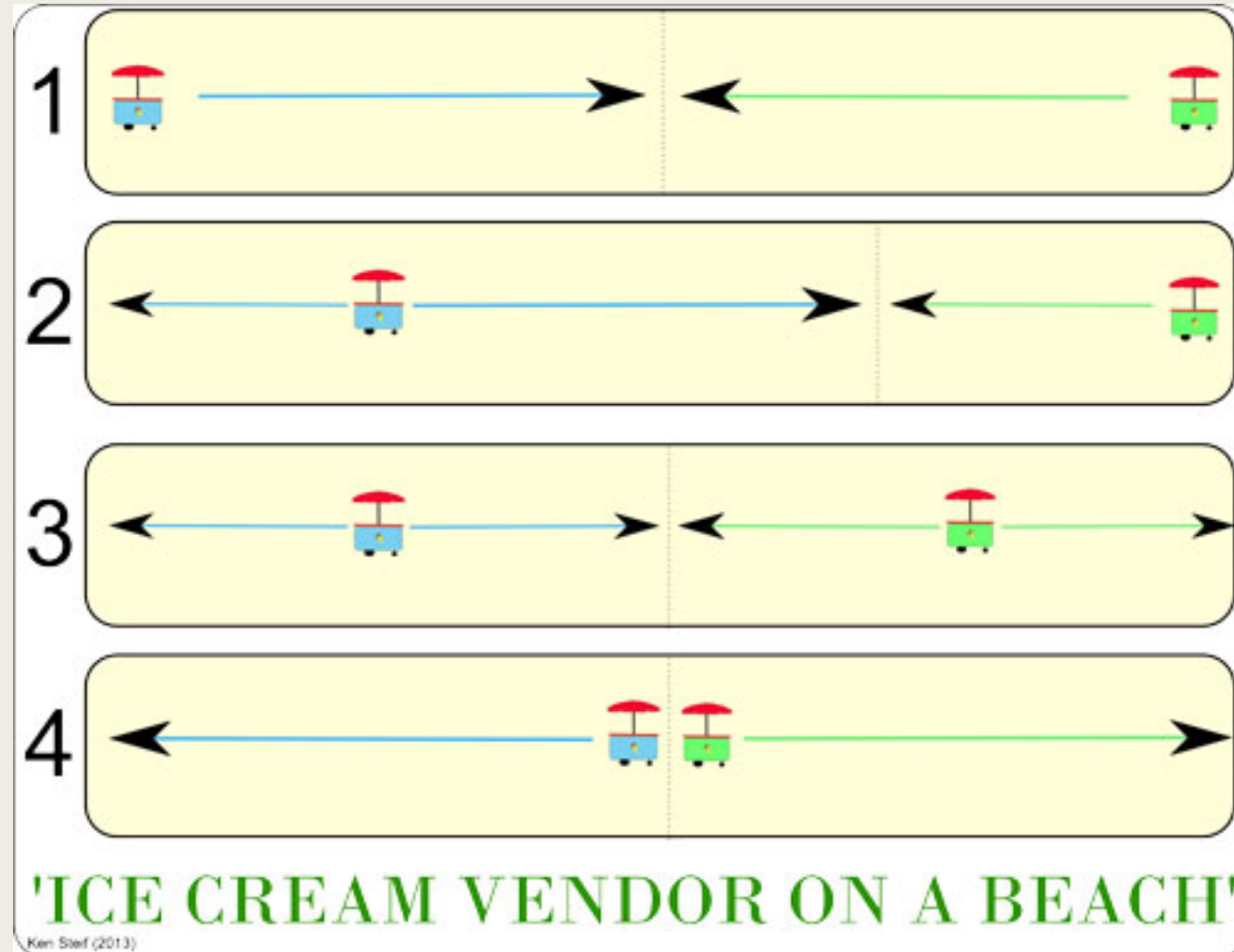

Prostorová soutěž politických stran

- založena na ekonomické teorii Harolda Hotellinga
- vysvětluje rozmístění obchodů na jedné ulici
- praktické cvičení 😊

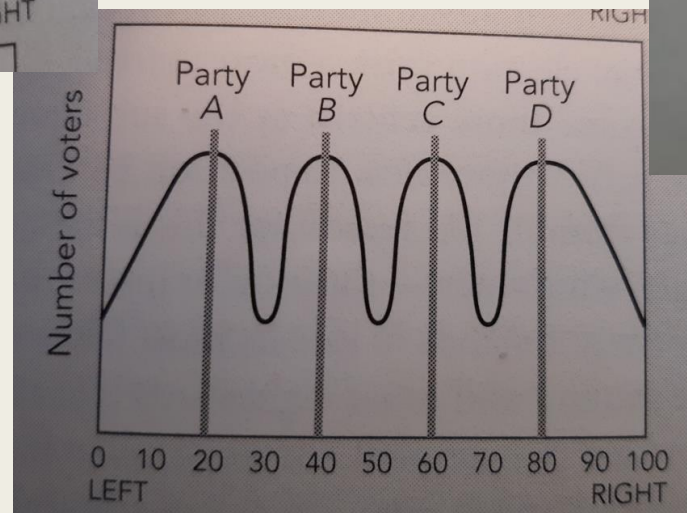
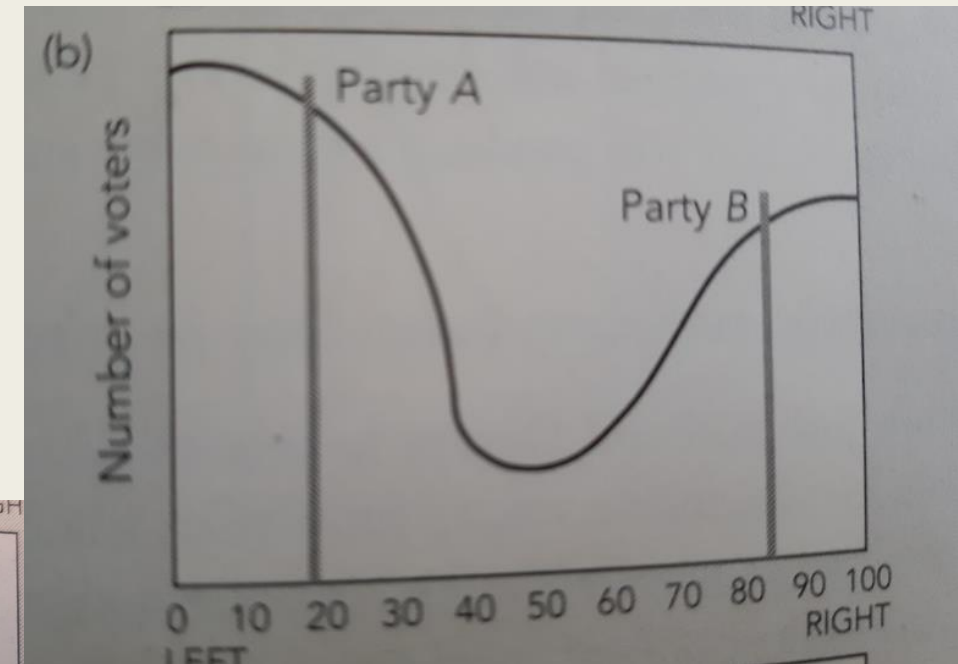
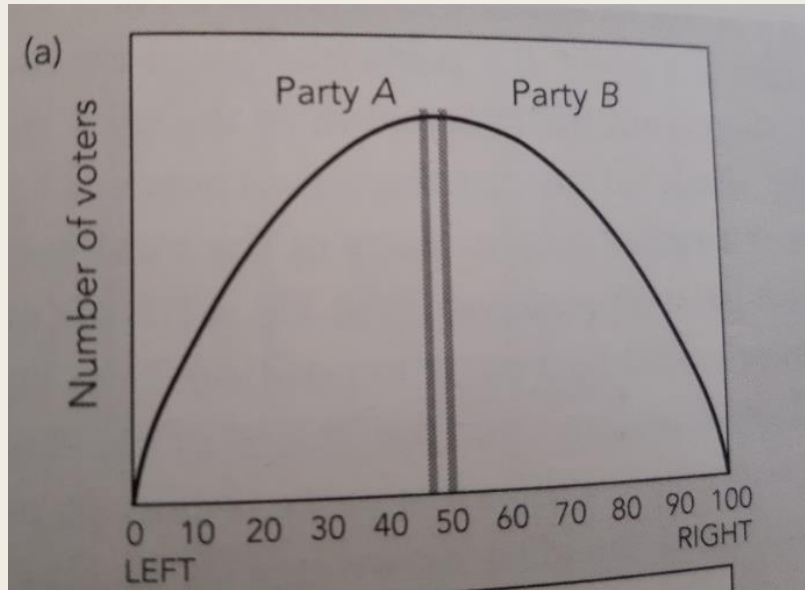
Ekonomická teorie – Harold Hotelling

Prostorová soutěž – Anthony Downs

- předpoklady pro voliče, voličky
 - preference voličů, voliček jsou nezávislé na jednání stran
 - existuje jen jedna „ulice/pláž“ – jedno politické spektrum
 - voliči, voličky se rozhodují racionálně, ale nemají dokonalé informace
- předpoklady pro strany
 - strany usilují o maximalizaci své podpory, hlasů
 - strany se pohybují na ideologickém spektru podle toho, co si myslí, že voliči, voličky chtějí
 - strany používají ideologii pro mobilizaci voličů, voliček
 - počet stran na spektru závisí na distribuci voličů, voliček

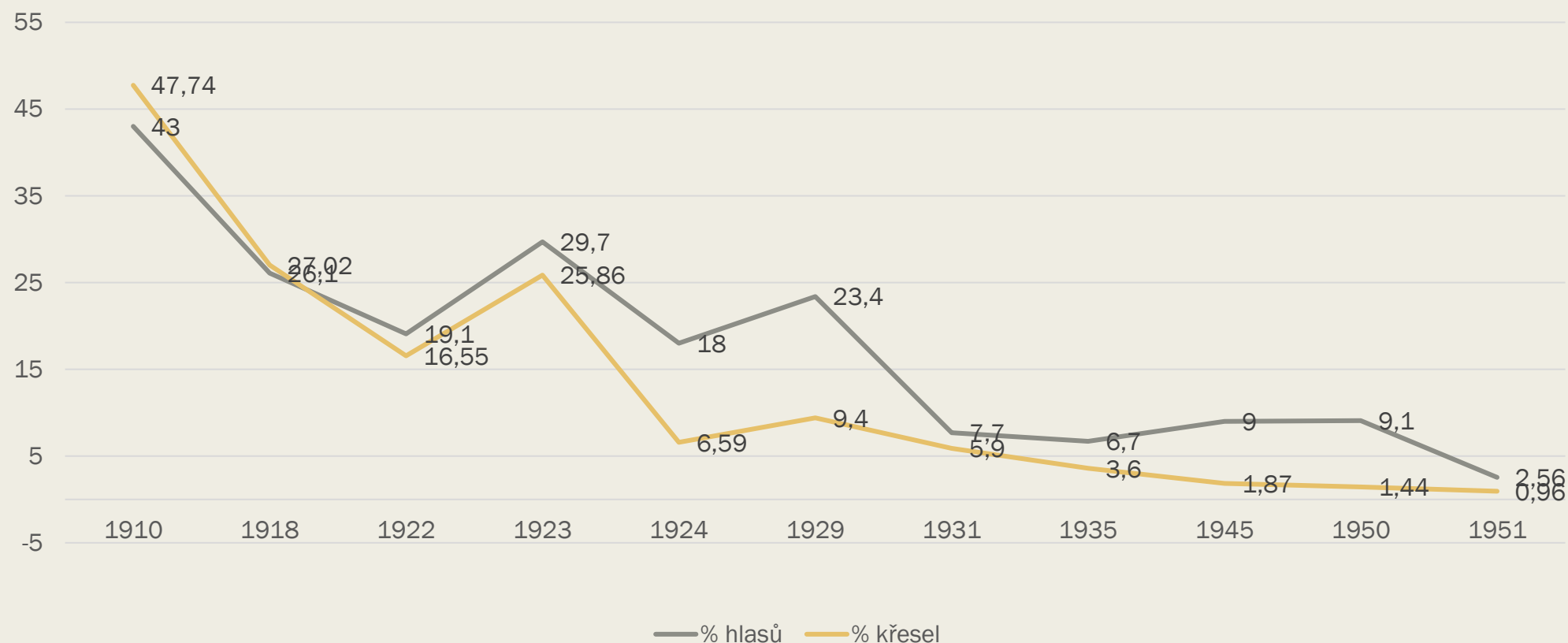
Prostorová soutěž – Anthony Downs

Institucionální přístup a Duvergerovy „zákony“

- Maurice Duverger: Politické strany, Karolinum, 2016
- mechanický faktor
 - *podprezentace nejslabší strany při parlamentním zastoupení*
- psychologický faktor
 - *obava ze ztraceného hlasu nejslabší straně*
 - *volba menšího zla*

Vytěsnění Liberální strany ve Velké Británii – Duverger, M.: Politické strany

Duvergerovy „zákony“

- zákony ve společenských vědách nejsou deterministické – neruší je jedna výjimka
- vysvětlují a předpovídají určitou pravidelnost

„Zákony“

- jednokolový většinový volební systém udržuje bipartismus
- systém poměrného zastoupení a dvoukolový většinový systém podporují multipartismus

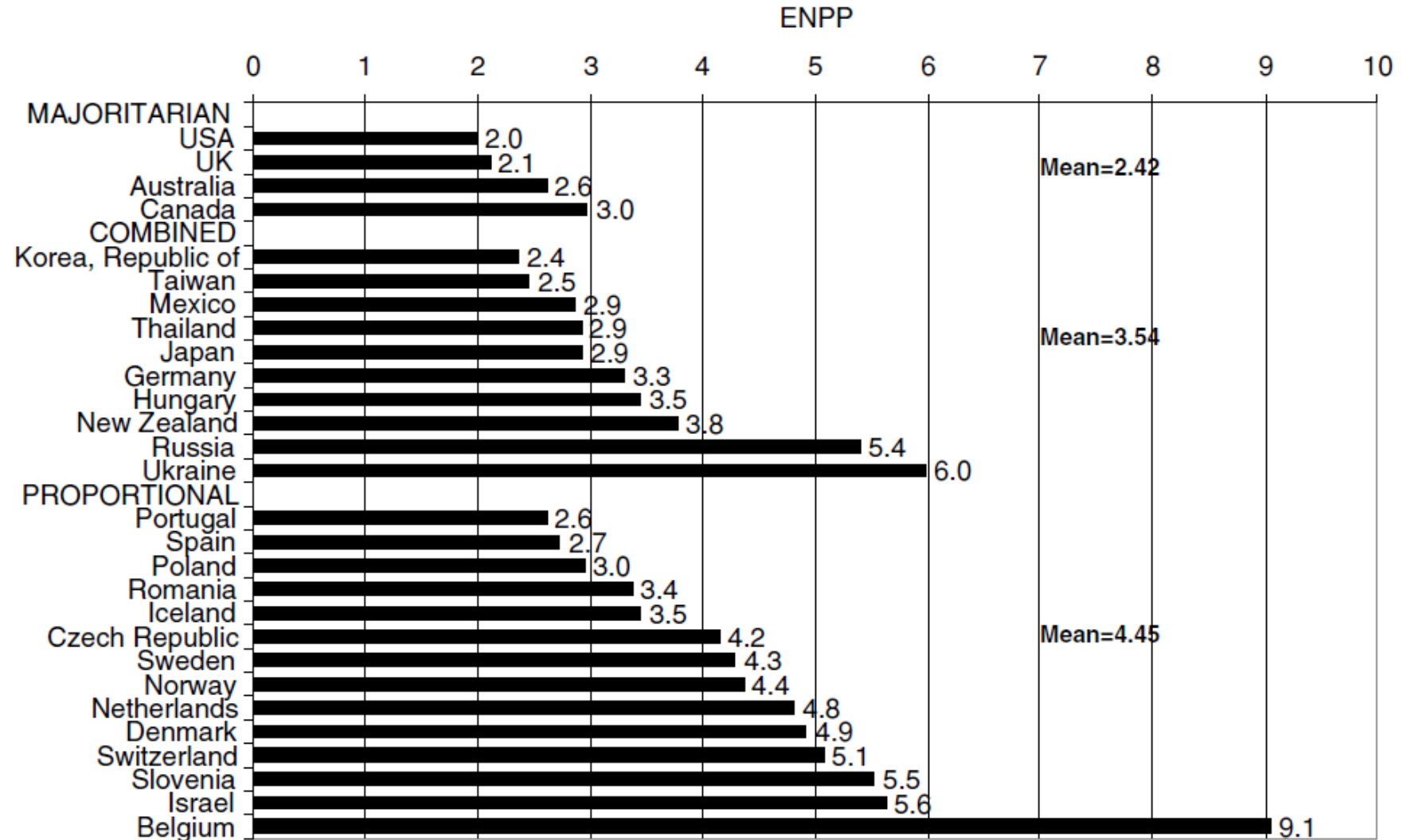
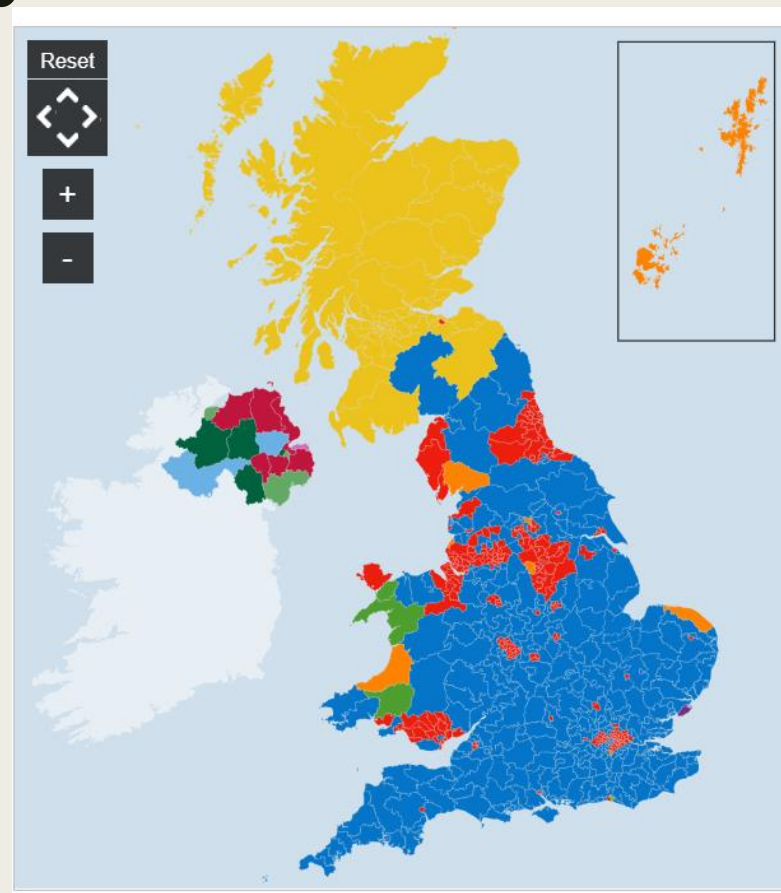

FIGURE 4.1. Effective Number of Parliamentary Parties (ENPP) by electoral family. *Note:* The ENPP is calculated following the method of Laakso and Taagepera (1979). For details of the elections see Table 2.1.

Další faktory ovlivňující vliv volebních systémů na menší strany

- 1) geografická distribuce/koncentrace stranické podpory,
- 2) specifické aspekty volebních systémů, nad rámec základní formule - volební práh, velikost volebního obvodu nebo gerrymandering,
- 3) sociálních štěpení ve společnosti (cleavages)

Vliv na malé strany

- menší strany mohou uspět i v rámci jednokolového většinového systému – obzvláště pokud jsou silně zastoupeny v konkrétním regionu, např. etnicko-národnostní strany – Skotská národní strana, Bloc Québécois
- naopak pokud mají rovnoměrnou podporu – nízká podpora, zisk mandátů – funguje psychologický i mechanický efekt – UKIP, Liberální demokraté
- v poměrném systému s vysokých prahem a malým M – bariéra pro vstup

Efektivní počet stran - Markku Laakso a Rein Taagepera

$$N = 1 / \sum s_i^2$$

- s_i - podíl mandátů pro stranu
- N - efektivní počet stran
- \sum - součet

Uvedeno v Arend Lijphart, Patterns of Democracy

- Příklad 1: 2 strany, každá 50 %
- $N = 1 / (0,5*0,5 + 0,5*0,5) = 2$
- Příklad 2: 2 strany, jedna 90 %, druhá 10 %
- $N = 1 / (0,9*0,9 + 0,1*0,1) = 1,22$

Efektivní počet stran - Markku Laakso a Rein Taagepera

- Příklad – spočítejte N pro volby do Poslanecké sněmovny ČR

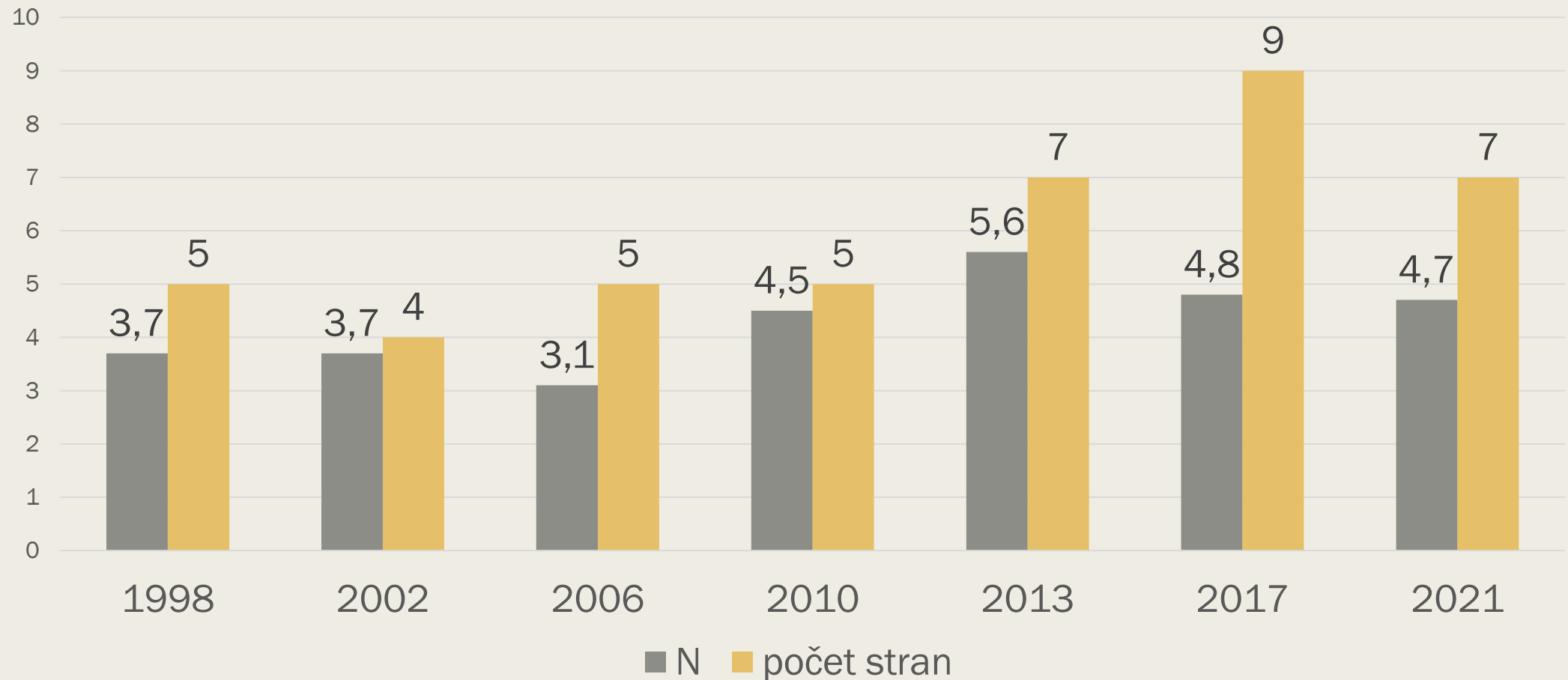
$$N = 1 / \sum s_i^2$$

- s_i - podíl mandátů pro stranu
- N – efektivní počet stran
- \sum - součet

příklad: 2 strany, každá 50 %

$$N = 1 / (0,5*0,5 + 0,5*0,5) = 2$$

Volby do Poslanecké sněmovny ČR - N

	Mean	Lowest	Highest	Number of elections
Switzerland	5.20	4.71	6.70	16
Israel	5.18	3.12	8.68	18
Finland	5.04	4.54	5.58	18
Netherlands	4.87	3.49	6.74	20
Italy	4.84	3.08	6.97	17
India	4.80	2.51	6.53	10
Belgium	4.72	2.45	7.03	21
Denmark	4.57	3.50	6.86	25
Uruguay	4.40	3.61	4.92	6
Iceland	3.72	3.20	5.34	20
Norway	3.64	2.67	5.35	17
Japan	3.62	2.17	5.76	19
Luxembourg	3.48	2.68	4.34	14
Sweden	3.47	2.87	4.29	19
France	3.26	2.15	4.52	13
Argentina	3.15	2.54	5.32	13
Portugal	3.13	2.23	4.26	12
Germany	3.09	2.48	4.40	17
Ireland	2.89	2.38	3.63	18
Korea	2.85	2.39	3.54	6
Mauritius	2.85	2.07	3.48	9
Austria	2.68	2.09	4.27	20
Costa Rica	2.67	1.96	3.90	15
Spain	2.66	2.34	3.02	10
Canada	2.52	1.54	3.22	21
United States	2.39	2.20	2.44	32
New Zealand	2.28	1.74	3.76	22

TABLE 5.2 continued

	Mean	Lowest	Highest	Number of elections
Greece	2.27	1.72	2.62	13
Australia	2.22	2.08	2.30	25
United Kingdom	2.16	1.99	2.57	18
Malta	1.99	1.97	2.00	10
Trinidad	1.87	1.18	2.23	12
Bahamas	1.69	1.34	1.97	8
Barbados	1.68	1.15	2.18	10
Jamaica	1.67	1.30	1.99	10
Botswana	1.38	1.17	1.71	10

Source: Based on data in Mackie and Rose 1991; Bale and Caramani 2010 and earlier volumes of the "Political Data Yearbook"; Nohlen 2005; Nohlen, Grotz, and Hartmann 2001; Nohlen, Krennerich, and Thibaut 1999; Nohlen and Stöver 2010; official election websites; and data provided by Royce Carroll, Mark P. Jones, Dieter Nohlen, Ralph Premdas, and Nadarajen Sivaraman

Průměr ČR (1998 – 2021) = 4,3

Přístupy ke studiu stran. systémů

Sociologický	Instituční	Soutěživý
Lipset a Rokkan (štěpící linie)	Mair	Sartori
	Duverger (stranické systémy)	Duverger (strany)
		Downs